नवाःग दून ज्ञगिगय् थाय्वाय्या थाकूयङ्गः :
छगू वःचाधंगू चकंपौ ।

- गःधीमैं ज्ञगिनी - नूक्सना कयालि ।

नवाःगय् ह्मसिइका

नयाः दसय् सछिं मल्याक जातियायिं मनूत च्वनाच्वंगु दु । इयिं हे जातितय् दथुइ नवाः जाति नं छताजि खः । नवाः जाति नयाःया छगू बँमि जाति खः ।

थ्व जातियायिसं थःत "नवाः" धाइ, थुकिया मूखँग्वः "नवाल" खः । मेगु जातियायिसं थमित "नवार", "बाइ" थेंजाःगु थीथी नामं सःतिइगु नं याः ।

नवाःतय् मूथाःगाःयात नयाः मंदः (नयाल मन्दल) धायेगु याः । थ्व छगू इतिहासं जाःगु व तजिलजिं जाःगु बँब्व खः । इतिहासया थीथी इलय् थुकेया सिचाकः हिलेगु जुयावःगु खनेदु । अय्नं थौंया बाःमति ब्वदेय्या दथुब्वय् लाः धकाः धायेछिं । नेपाः मन्दःया दथुब्व कथं नेपाः गाः बा स्वनिगः दूगु जुयाच्वन ।

नेवाःतय् मांभाय् नेपालभासा खः । नेपालभासाया थीथी थाय् व जात पुचलय् ल्हाइगु भासय् थःथःगु पहः दयाच्वंगु दु । नेपालभासय् नेपाल लिपि, रञ्जना लिपि, भुजिंम्वः लिपि लिसें मेमेगु थीथी लिपिया छ्यलाबुला जुयाच्वंगु दु ।

नेवाःत दुने जुगितय् थाय्बाय्या थाकुपङ्गः :
छगू बःचाधंगु चकंपौ ।

- तःधीमैं जुगिनी - रुक्सना कपालि ।

नेवाःतय् ह्मसिइका

नवाःतय् मूथाःगाःयात नयाः मंदः (नयाल मन्दल) धायेगु याः । थ्व छगू इतिहासं जाःगु व तजिलजिं जाःगु बँब्व खः । इतिहासया थीथी इलय् थुकेया सिचाकः हिलेगु जुयावःगु खनेदु । अय्नं थौंया बाःमति ब्वदेय्या दथुब्वय् लाः धकाः धायेछिं । नेपाः मन्दःया दथुब्व कथं नेपाः गाः बा स्वनिगः दूगु जुयाच्वन ।

नेवाःतय् मांभाय् नेपालभासा खः । नेपालभासाया थीथी थाय् व जात पुचलय् ल्हाइगु भासय् थःथःगु पहः दयाच्वंगु दु । नेपालभासय् नेपाल लिपि, रञ्जना लिपि, भुजिंम्वः लिपि लिसें मेमेगु थीथी लिपिया छ्यलाबुला जुयाच्वंगु दु ।

नवाःत दुने थीथी जात पुचः

नवाःत थःवं हे छगू देय् कथं ब्वलंगु मिल्याः खः । थुपिं तःताजिया लिधंसाय् दयाच्वंपिं खः ।

थकुं जुजुतय् पालय् ताक नेवाः मिल्याःया थःगु हे ब्यागलं देय् दुगु खः । उकियात नेपाल मन्दल धाल । उकियात नेवाःदेय् नं धाःगु खनेदु । नेवाःदेय् दुने नं थिथि देय् कचादेय् दूगु खः ।

इतिहासया थीथी इलय् थीथी थासं थीथी लिधंसा दुपिं मनूत नेपाः मन्दलय् वल । लिपा वनाः इपिं थःथवय् ल्वाकः ज्यानावन । थ्व हे थीथी लिधंसा ल्वाकः ज्यानाः छगू मंकाः मिपुचः ब्वलन । थ्व हे नेवाः मिपुचः खः ।

अथे जुयाः नेवाः मिल्याः व मिपुचःया दुने थीथी पहःताजि दयाच्वंगु दु ।

जात ग्वसाः व थजाः-क्वजाः

थकुं जुजुतय् पालय् जात ग्वसाः हन्यानाः ग्वरखां त्यःवःपिनिगु पालय्, लानातय् पालय् व थीथी इलय् जूगु लायकू हिउपालं नेवाः मिपुचलय् जात ग्वसाःयात बिसकं ब्वलङ्गु दु ।

नेपालभासय् "थजाः-क्वजाः धापू" धकाः धाइ । जात ग्वसालय् तँसा ग्वसाः दुथ्याकाः थजाः व क्वजाःया धापू पिदंगु खः । अथेतुं "क्वय् लाकातःगु जात" धइगु नं खँग्वः दु । जात ग्वसालं क्वत्यलातःगु जात पुचःयात क्वय् लाकातःगु जात धकाः धाःगु खः । अयनं नेवाःतय्सं "दलित"

नवाःत दुने थीथी जात पुचः

नवाःत थःवं हे छगू देय् कथं ब्वलंगु मिल्याः खः । थुपिं तःताजिया लिधंसाय् दयाच्वंपिं खः ।

थकुं जुजुतय् पालय् ताक नेवाः मिल्याःया थःगु हे ब्यागलं देय् दुगु खः । उकियात नेपाल मन्दल धाल । उकियात नेवाःदेय् नं धाःगु खनेदु । नेवाःदेय् दुने नं थिथि देय् कचादेय् दूगु खः ।

इतिहासया थीथी इलय् थीथी थासं थीथी लिधंसा दुपिं मनूत नेपाः मन्दलय् वल । लिपा वनाः इपिं थःथवय् ल्वाकः ज्यानावन । थ्व हे थीथी लिधंसा ल्वाकः ज्यानाः छगू मंकाः मिपुचः ब्वलन । थ्व हे नेवाः मिपुचः खः ।

अथे जुयाः नेवाः मिल्याः व मिपुचःया दुने थीथी पहःताजि दयाच्वंगु दु ।

जात ग्वसाः व थजाः-क्वजाः

थकुं जुजुतय् पालय् जात ग्वसाः हन्यानाः ग्वरखां त्यःवःपिनिगु पालय्, लानातय् पालय् व थीथी इलय् जूगु लायकू हिउपालं नेवाः मिपुचलय् जात ग्वसाःयात बिसकं ब्वलङ्गु दु ।

नेपालभासय् "थजाः-क्वजाः धापू" धकाः धाइ । जात ग्वसालय् तँसा ग्वसाः दुथ्याकाः थजाः व क्वजाःया धापू पिदंगु खः । अथेतुं "क्वय् लाकातःगु जात" धइगु नं खँग्वः दु । जात ग्वसालं क्वत्यलातःगु जात पुचःयात क्वय् लाकातःगु जात धकाः धाःगु खः । अयनं नेवाःतय्सं "दलित"

ह्यलावूला मयाः, थः नाला मकाः । गुँयाखा लागा व मनस लागाया मियूचः (थं छुं जात यूचःयात दलित धकाः ब्वथलातःथें नेवाःतय् दथूइ उगु कथं ब्वथलातःगु मदु, ब्वथल मछिं ।

खँग्वःया छ्यलाबुला मयाः, थः नाला मकाः । गुँपाखा लागा व मरस लागाया मिपुचः थें छुं जात पुचःयात दलित धकाः ब्वथलातःथें नेवाःतय् दथुइ उगु कथं ब्वथलातःगु मदु, ब्वथले मछिं ।

झगित

नवाः दुन दुगु थीथी जात यूचः दथूइ झगि जात नं छता खः । थूके मूकथं कयालि, दर्सनधारि व कुस्ले जातनां ह्यलगु याः । थ्व जातयायिंसं दगुद्यः कथं ग्वनखनाथयात यूज्यायगु याः । थ्व जातयायिंसं थःयात नाथ जिउताःधाः कथं थःयात नालगु याः । झगितय् थःगु हे जातयायिं ग्वबाःजु (मेयिनि गुभाजु, बर्मुं तयेगु धाइथें) दु । थ्व जातयायिंसं मनू सित धाःसा सीम्हय्सित बँय् थुनेगु / ह्लाकेगु याइ ।

जुगित

नेवाः दुने दूगु थीथी जात पुचः दथुइ जुगि जात नं छता खः । थुके मूकथं कपालि, दर्सनधारि व कुस्ले जातनां छ्यलेगु याः । थ्व जातयापिंसं देगुद्यः कथं ग्वरखनाथयात पुज्यायेगु याः । थ्व जातयापिंसं थःयात नाथ जिउताःधाः कथं थःयात नालेगु याः । जुगितय् थःगु हे जातयापिं ग्वबाःजु (मेपिनि गुभाजु, बर्मुं तयेगु धाइथें) दु । थ्व जातयापिंसं मनू सित धाःसा सीम्हय्सित बँय् थुनेगु / ह्लाकेगु याइ ।

झगितय् यनथना निसं ह्लाना वःगु लगजाः

जात ग्वसालय् छुं छगू जातया मनूतय्त इमिसं याय माःगु वा याय जिइगु धकाः लजगाः क्वःछिना तःगु दइ । नेवाः मिपुचलय् जुगितय् मूकथं सीज्या पाचुकेगु भाला कथं बियातःगु दु ।

जात ग्वसालय् छुं छगू जातया मनूतय्त इमिसं याय माःगु वा याय जिइगु धकाः लजगाः क्वःछिना तःगु दइ । थन छवास अजिमा दु धकाः धाइ । थन तःग्वःगु पिचुगु पाःल्वहं तयातःगु दइ । थन मचा बुइबलय् पिभ्यगः वाये यनी । सुं मनू सित धाःसा सीम्हय्सिया वसः सुकू तुफि वाये यंकेगु याइ । थुकथं वायेगुयात छवासय्

थलावूला मयाः, थः नाला मकाः । गुँयाखा लागा व मनस लागाया मियूचः (थं छुं जात यूचःयात दलित धकाः ब्वथलातःथें नवाःतय् दथूइ उगु कथं ब्वथलातःगु मदु, ब्वथल मछिं ।

झगित

नवाः दुन दुगु थीथी जात यूचः दथूइ झगि जात नं छता खः । थूके मूकथं कयालि, दर्सनधारि व कुस्ले जातनां ह्यलगु याः । थ्व जातयायिंसं दगुद्यः कथं ग्वनखनाथयात यूज्यायगु याः । थ्व जातयायिंसं थःयात नाथ जिउताःधाः कथं थःयात नालगु याः । झगितय् थःगु हे जातयायिं ग्वबाःजु (मेयिनि गुभाजु, बर्मुं तयेगु धाइथें) दु । थ्व जातयायिंसं मनू सित धाःसा सीम्हय्सित बँय् थुनेगु / ह्लाकेगु याइ ।

झगितय् यनथना निसं ह्लाना वःगु लगजाः

जात ग्वसालय् छुं छगू जातया मनूतय्त इमिसं याय माःगु वा याय जिइगु धकाः लजगाः क्वःछिना तःगु दइ । नवाः मियूचलय् झगितय् मूकथं सीज्या याचूकगु रालाः कथं वियातःगु दु ।

नवाःतयगु थायबायसं प्यकालँ व द्वपाः लिकसं छवास दइ । थन छवास अजिमा दु धकाः धाइ । थन तःग्वःगु पिचुगु पाःल्वहं तयातःगु दइ । थन मचा बुइबलय् पिभ्यगः वाये यनी । सुं मनू सित धाःसा सीम्हय्सिया वसः सुकू तुफि वाये यंकेगु याइ । थुकथं वायेगुयात छवासय् वायगु

धाइ । थन सीम्हय्सिया नामं न्हय्नुमा जा थुयाः वाये यनिइ । थपिं छवासय् वाना थकूगु ज्वलंयात पुयाः मभिंयात चिइकाः भिंगु ज्वलं जुगितय्सं थःगु छेंय् यंकिइगु परमपरा दयाच्वंगु खः । थुकथं हे छवासया लिक वा सतिक सतःछें दयेकाः जुगितय्त तयातःगु दइ ।

थथे हे थीथी देगः स्वयेत भाला बियाः अन जःखः सतः दयेकाः नं जुगितय्त तयेगु याः ।

छेंय् छुं कथंया भ्वय् जूसा सी धुङ्गूपिं छेंजःपिनि नामं ब्व छब्व तयेगु याइ । उकियात सिकीब्व धाइ । थज्वःगु ब्वयात त्वाःया जुगियात बिइगु याइ । थ्वयात जुगितय्सं त्वाःजं / त्वालय् कायेगु धाइ ।

अथे हे जुगित थःगु लजगाः कथं सतलय् च्वनाः सुजिकाःज्या नं यायेगु याः । थपिं सिबय् मेगु घःमां बा बैघया ज्या (फूफाः यायेगु) व अजिचा (दिरि अजि) या ज्या नं याः । छुं नं भिंगु ज्याखँय् मदयेक मगाःगु घःयात तकं साला बिइगु म्वहालि पुइगु नं याः ।

जुगितय्तः याइगु थजाः-क्वजाःया पाःसु

जात ग्वसालय् जातया हुनिं क्वत्यलातःपिं छता जात जुगित खः । जातया लिधंसाय् पाकाः स्वयेगु, थीत्यःमत्यःया धापू, पितिनाय् लाकेगु, ह्यबाय्तिबाय् यायेगुया लिसें जात ग्वसालं हइगु थीथी कथंया कसाः बिइगु व पाकेगु ज्याय् सहयाना च्वने मायेकातःपिं पुचः खः । मुलुकि ऐन, १९१० पाखें

थाइ । थन सीक्हय्सिया नामं क्हय्नुमा जा थुयाः वाय यनिइ । थयिं क्हासय् वाना थकुगु क्वलंयात पुयाः मरिंयात चिइकाः रिंगु क्वलं जुगितय्सं थःगु छँय् यंकिइगु यनमयना दयाच्वंगु खः । थुकथं हे क्हासया लिक वा सतिक सतःछँ दयकाः जुगितय्त तयातःगु दइ ।

थथे हे थीथी दगः स्वयत रालाबियाः अन जःखः सतः दयकाः नं जुगितय्त तयगु याः ।

छँय् छुं कथंया भ्वय् जूसा सी धुङ्गूयिं छँजःयिनि नामं ब्व छब्व तयगु याइ । उकियात सिकीब्व धाइ । थज्वःगु ब्वयात त्वाःया जुगियात बिइगु याइ । थ्वयात जुगितय्सं त्वाःजं / त्वालय् कायगु धाइ ।

अथे हे जुगित थःगु लजगाः कथं सतलय् च्वनाः सुजिकाःज्या नं यायगु याः । थयिं सिबय् मगु घःमां वा बैघया ज्या (फूफाः यायगु) व अजिचा (दिनि अजि) या ज्या नं याः । छुं नं रिंगु ज्याखँय् मदयक मगाःगु घःयात तकं साला बिइगु म्वहालि पुइगु नं याः ।

जुगितय्तः याइगु थजाः-क्वजाःया पाःसु

जात ग्वसालय् जातया हुनिं क्वत्यलातःपिं छता जात जुगित खः । जातया लिधंसाय् पाकाः स्वयेगु, थीत्यःमत्यःया धापू, पितिनाय् लाकेगु, ह्यबाय्तिबाय् यायेगुया लिसें जात ग्वसालं हइगु थीथी कथंया कसाः बिइगु व पाकेगु ज्याय् सहयाना च्वने मायकातःपिं पुचः खः । मुलुकि ऐन, १९१० याखं क्वःछिनातःगु

क्वःछिनातःगु ग्वसालय् थमिगु ल्हाःतिं लःत्वने मज्यूगु अय्नं थियाः म्वःल्हुये म्वाःगु जात धकाः ब्वथला तःगु दु ।

सतःछैं

परमपराया लजगाः व इतिहास, तजिलजि अलय् मिपुचःया हुनिं जुगितय्गु बाय् सतःछैंय् लाःवंगु खः । देबजुजुतय् पालं निसें नेपाः मन्दलय् दुहाँ वःसां निसें थ्व जातयापिंत सतःछैंय् च्वनेतः बिउगु धकाः इतिहासया जूखँ दु ।

नेवाःतय्गु थाय्बाय्सं दइगु छताजि छैंखाताजि सतःछैं खः । थुकेया छ्यलि तँ फलचा थें जुइ । अय्नं थ्व फलचा हे धाःसा मखु ।

फलचा छतँयागु जुइ । अप्वःथें लँसिथय् लाःगु छ्यलि तँय् भचा फः थकनाः छतँ जाःगु जुइ । थ्व सकसियां मंकाः ज्याखँ यायेत दयेका तइगु खः । लँजुवाःतय्त झासु लङ्केत बा वाफसं मदायेक च्वनेत नं छ्यलिइगु खः । अथे हे त्वाःबहाःया मनूतय् मुनेत बा छुं ज्याखँ यायेत नं छयलिइ । गुलिखय् फलचाय् भजन यायेत व मेमेगु आपालं धलं व तजिलजिया ज्याखँयात नं छयलेगु याः । फलचाय् च्वय् पलिं चिना तइ । आपलं फलचाय् प्यखें वयेवनेत थाय् दइ । प्यखें थां थनाः पलिं चिइगु याइ ।

सतःछैं या छ्यलि तँ स्वयेबलय् फलचा थें खनेदइ । सतःछैंय् धाःसा छखें जक्क वये वने जिइ । थुकेया छ्यलि तँय् स्वखें अङ्गः

सगःछैं

थ्वसालय् थमिगु ह्लाःतिं लःव्वन मयूगु अय्नं थियाः म्वःह्लुय म्वाःगु जात धकाः ब्वथला तःगु दु ।

यनमयनाया लजगाः व ङ्गिहास, तजिलजि अलय् मिपुचःया हुनिं झगितय्गु वाय् सगःछैंय् लाःवंगु खः । दवझजाय् यालं निसं नयाः मद्दलय् दुहाँ वःसां निसं थ्व जातयायिंत सगःछैंय् ब्वनगः विउगु धकाः ङ्गिहासया झखँ दु ।

नवाःगय्गु थाय्वाय्सं दङ्गु छताजि छैंखाताजि सगःछैं खः । थुकया छ्यलि तँ रुलचा थें झङ्गु । अय्नं थ्व रुलचा हे धाःसा मखु ।

रुलचा छतँयागु झङ्गु । अप्वःथें लँसिथय् लाःगु छ्यलि तँय् रुचा रुः थकनाः छतँ जाःगु झङ्गु । थ्व सकसियां मंकाः ज्याखँ यायत दयका तङ्गु खः । लँझवाःतय्त मासु लङ्कत वा वारुसं मदायक ब्वनत नं छ्यलिङ्गु खः । अथे हे ह्वाःवहाःया मनूतय् मुनत वा छुं ज्याखँ यायत नं छयलिङ्गु । गुलिखय् रुलचाय् रुजन यायत व ममगु आयालं धलं व तजिलजिया ज्याखँयात नं छयलगु याः । रुलचाय् ब्वय् यलिं चिना तङ्गु । आयलं रुलचाय् प्यखं वयवनत थाय् दङ्गु । प्यखं थां थनाः यलिं चिङ्गु याङ्गु ।

सगःछैं या छ्यलि तँ स्वयवलय् रुलचा थें खनदङ्गु । सगःछैंय् धाःसा छखं जक्क वय वन जिङ्गु । थुकया छ्यलि तँय् स्वखं अङ्गः

दइ । सतःछैं तःतँजाः जुइ । सतःछैंया छ्यलिइ फलचा थें जाःगु छैंखाताजियात सतः धाइ । थुकेया छ्यलाबुला फलचायागु थें जुइफु । अयनं उके च्वसंया छैंय् च्वनिइपिंसं व छैंयात मुकं थःगु कथं छ्यलिइगु खः ।

च्वनेगु छैंबाय्या थाकुपङ्गः

सरखारया ज्याकःमितय्सं व सरखारया ज्याकुथि पाखें सतःछैं व फलचा पाःगु खँ थुइके मफयाः सतःछैंयात फलचा कथं दुतिनाः मंकाः सर्बय् कथं सरखारया नामय् लाकेगु ज्या याःगु दु । थ्व हे हुनिं जुगितय् इतिहासं निसें व पुरखा निसें च्वनावया च्वंगु बासं इमिगु वां (हक) लाकेगु ज्या जूगु दु । जुगितय् च्वनेगु छैंबाय्या थाकुपङ्गः दंगु मूहा थ्व हे खः ।

थ्व हे मू थाकुपङ्गलं यानाः मेमेगु यक्व थाकुपङ्गः पिदंगु दु । थ्व हे हुनिं जुगितय्त थःगु बासं थनाः छवयेगु, पितनेगु ज्या जुल । थःगु छ्यलाबुलाय् च्वंगु छैंखा सरखारया नामय् लायेवं च्वनेगु छैंबाय् नापं स्वापू दूगु फुक्क लिख्यलय् लिपाथ्यङ्कयात मभिंगु लिच्वः लाःगु दु ।

उकेया द्यःनें जात ग्वसालं आखः ब्वनेगु खँय्, भाय्या खँय्, ध्यबा कालबिलया खँय् व मेमेगु लिधंसाय् ध्याक्वय् लाकातःगु हुनिं थःगु पुलखा निसें बासं च्वनाच्वंगु छैंबासय् थःगु वां दयेके फुगु खनेमदु ।

राज्यं नं 'सतःछैं' व 'फलचा' दथुया पाःसु थुइके मफुगुलिं थ्व थाकुपङ्गलं तःच्वक

दइ । सतःछैं तःतँजाः जुइ । सतःछैंया छ्यलिइ फलचा थें जाःगु छैंखाताजियात सतः धाइ । थुकेया छ्यलाबुला फलचायागु थें जुइफु । अयनं उके च्वसंया छैंय् च्वनिइपिंसं व छैंयात मुकं थःगु कथं छ्यलिइगु खः ।

ब्वनगु छैंवाय्या थाकुयङ्गः

सनखानया ज्याकःमितय्सं व सनखानया ज्याकुथि याखं सतःछैं व फलचा याःगु खँ थुइके मफयाः सतःछैंयात फलचा कथं दुतिनाः मंकाः सर्बय् कथं सनखानया नामय् लाकगु ज्या याःगु दु । थ्व हे हुनिं जुगितय् इतिहासं निसं व पुनखा निसं ब्वनावया ब्वंगु वासं इमिगु वां (हक) लाकगु ज्या जुगु दु । जुगितय् ब्वनगु छैंवाय्या थाकुयङ्गः दंगु मूहा थ्व हे खः ।

थ्व हे मू थाकुयङ्गलं यानाः ममगु यक्व थाकुयङ्गः यिदंगु दु । थ्व हे हुनिं जुगितय्त थःगु वासं थनाः छ्वयगु, यितनगु ज्या जुल । थःगु छ्यलाबुलाय् ब्वंगु छैंखा सनखानया नामय् लायवं ब्वनगु छैंवाय् नायं स्वायू दुगु फुक्क लिख्यलय् लियाथ्यङ्कयात मरिंगु लिच्वः लाःगु दु ।

उकया द्यःनं जात ग्वसालं आखः ब्वनगु खँय्, भाय्या खँय्, ध्यबा कालबिलया खँय् व ममगु लिधंसाय् ध्याक्वय् लाकातःगु हुनिं थःगु पुलखा निसं वासं ब्वनाब्वंगु छैंवासय् थःगु वां दयक फुगु खनमदु ।

नायं नं 'सतःछैं' व 'फलचा' दथुया याःसु थुइके मफुगुलिं थ्व थाकुयङ्गलं तःच्वक

वांमलाः॒ग् लकस ब्वलङ्कुग् दु । बँ दायेगु व छेंबुँ नामय् दुतिंवःगु इलय् जाति, भाय् व मेमेगु लिधंसाय् ध्याक्वय् लाकातःपिनितः लाकूगु मभिं लिच्वःया खँय् राज्यं च्यूताः बिइ न्ह्यांगु मदु ।

नेवाःतय् बँबुँ नापं स्वापू दूगु थीथी थाकुपङ्गःत दु गू दय्थुवाःया मिखा वङ्केमफुनि । उगु हे थीथी थाकुपङ्गः दथुइ थ्व झी जुगितय्गु मू थाकुपङ्गः खः ।

मा॒खँ

झगितय्सं छँवाय्या खँय् रुयाब्वंग् थ्व थाकुपङ्गःयात ज्यङ्केगु निति थुगु कथं मा॒खँत न्ह्यथनातःगु दु ।

थ्व थाकुपङ्गयात सरखारं छता कवः नीस्वनाः पूवङ्क दुवालाः स्वयेमाः ।

इतिहास निसेंयागु नेवाः थाय्बाय्सं दूगु "फलचा" धकाः दुथ्याकातःगु छेंखाताजित गू धात्थें हे फलचा खं व गू सतःछें खः धकाः तिफ्यायेमाः ।

इतिहास निसेंयागु नेवाः थाय्बाय्सं दूगु सतःछेंयात फलचा धकाः दुतिना तःगु दुसा उगु दुतिना लिफ्यायेमाः ।

इतिहास निसेंयागु नेवाः थाय्बाय्सं दूगु सतःछेंयात फलचा धकाः दुतिनेगु ज्या दिकेमाः ।

सतःछेंयात छेंबुँ कथं दुतिनाः लिक्वखँकुचाय् "सतःछें" धकाः च्वयेमाः ।

इतिहास निसेंयागु नेवाः थाय्बाय्सं दूगु सतःछेंयात सरखार बा छुं गुथिया नामय् दुतिना तःगु दुसा व दुतिना लिफ्यायेमाः ।

मा॒खँ

झगितय्सं छँवाय्या खँय् रुयाब्वंग् थ्व थाकुपङ्गःयात ज्यङ्केगु निति थुगु कथं मा॒खँत न्ह्यथनातःगु दु ।

थ्व थाकुपङ्गयात सरखारं छता कवः नीस्वनाः पूवङ्क दुवालाः स्वयेमाः ।

इतिहास निसेंयागु नेवाः थाय्बाय्सं दूगु "फलचा" धकाः दुथ्याकातःगु छेंखाताजित गू धात्थें हे फलचा खं व गू सतःछें खः धकाः तिफ्यायेमाः ।

इतिहास निसेंयागु नेवाः थाय्बाय्सं दूगु सतःछेंयात फलचा धकाः दुतिना तःगु दुसा उगु दुतिना लिफ्यायेमाः ।

इतिहास निसेंयागु नेवाः थाय्बाय्सं दूगु सतःछेंयात फलचा धकाः दुतिनेगु ज्या दिकेमाः ।

सतःछेंयात छेंबुँ कथं दुतिनाः लिक्वखँकुचाय् "सतःछें" धकाः च्वयेमाः ।

इतिहास निसेंयागु नेवाः थाय्बाय्सं दूगु सतःछेंयात सरखार बा छुं गुथिया नामय् दुतिना तःगु दुसा व दुतिना लिफ्यायेमाः ।

इतिहास निसेंयागु नेवाः थाय्बाय्सं दूगु सतःछेंय् च्वनाः वयाच्वंपिं जुगितय्तः थनाः छवयेगु, बासं थनेगु व पितनेगु ज्या दिकेमाः ।

छुं कथंया दापू दयेकाः इतिहासं निसेंयागु नेवाः थाय्बाय्सं दूगु सतःछेंय् इतिहासं निसें, परमपरा निसें व पुरखां निसें च्वनाच्वंपिं जुगितय्तः थःगु छेंबुँइ थःगु हे वां (हक) क्वातुकाः बियेमाः ।

थुके आः च्वना च्वंपिं जक्क मखुसे बासं पितने धुङ्गूपिं नं लिहाँ वये फयेक दुथ्याकेमाः ।

बासं पिथने धुङ्गूपिं लिहाँ वये फुगु सम्भावना हे मदुगु असम्भव जुइधुङ्गूगु अपवादय् इमितः मेथाय् तबि नं फयांफतले थःगु पुलखां निसेंया थागाः लिक्क थुलं बाय्या ग्वसाः ग्वयाः बिइमाः ।

अथे लिहां वये असम्भव जूसा उगु थासय् जुगितय्गु दुसि व इपिं च्वनाःवःगु इतिहास हुयाः मवनिइगु कथं ल्वहंपौ तयाः बा मेमेगु छुं कथं दसिपतिइ न्ह्यथनाः इमिगु इतिहासयागु हनाबना जुइमाः ।

इतिहास निसेंयागु नेवाः थाय्बाय्या थःगु हे बिसकंसु म्हालसाला जुइगु कथं थिति स्वनेमाः ।

थ्व फुक्क माःखँयात ज्याहनेगु इवलय् नेपाल भासाया नं ज्वःलिंज्वःया थाय् बियाः छ्यलेमाः । नापं उगु ज्याहना इवः खू थाःपिं व आखः मसःपिं मनूतय्त नं न्ह्याये दयेमा धकाः क्वातुकेमाः ।

#थाय्बाय्या_ल्वापु

ब्वमि : तःधीमैं जुगिनी ‘ रुक्सना कपालि ।

थाय्बाय् : सिमाक्वय्, पतक्व त्वाः, यल तःनिगः पाःलाः, त्वाः पुचः ल्याः १६, यल लागा, नेपाः गाः ।

ह्लिल्याः : ११४३ यंला २४ । (मिह्लि)

मिलाल्याः : ११४३ गुंला गाः झिन्निमिला ।